O KRŠĆANSKOJ ŽENIDBI

ZAJEDNIČKA POSLANICA KATOLIČKOG EPISKOPATA

ZAGREB 1939.
Nadbiskupska tiskara — Zagreb

20151

O KRŠĆANSKOJ ŽENIDBI

ZAJEDNIČKA POSLANICA KATOLIČKOG EPISKOPATA

ZAGREB 1939.
NADBISKUPSKA TISKARA U ZAGREBU

O kršćanskoj ženidbi.

Sakramenat sv. ženidbe jest »početak i temelj ljudskomu društvu«. Obitelj ne možemo zamisliti bez zakonite ženidbe, kojoj snagu i ljepotu daje posebni sakramenat. Stoga punim pravom možemo reći, da otajstvo ženidbe kao snažan korijen daje otpornu snagu dobro uređenom kršćanskom društvu na zemlji.

Ljudsko je društvo slično velikom stablu, koje se raširilo po čitavoj zemlji: ako hoćemo da stablo bude zdravo, moramo najprije nastojati da bude zdrav korijen, jer »ako je korijen svet, svete su i grane« (Rim. 11, 16).

Otpornost stabla, jakost grana i oblik plodova ovisi o jakosti i snazi korijena samoga stabla, tako i jakost naroda ovisi o jakosti ženidbe. Ako je korijen slab i bolestan, zakržljaju grane stabla. Sve što slabi snagu ženidbene veze, što obitelj uništuje, sve to pospješuje i društvenu nesređenost, koja uništava narod. Ženidba je od stvorenja svijeta bila korijen i temelj ljudskomu društvu.

Kako je važna ženidbena veza po ljudsko društvo možemo razabrati iz uzvišene okružnice »Casti conubii«, što ju je uputio naš sveti Otac Pijo XI. dne 31. prosinca 1930. godine svima katoličkim narodima.

Gledajući sa svoje visoke apostolske straže primijetio je sv. Otac, kolika zla taru obitelji i društvo zbog toga, što je u mnogima potamnjela spoznaja velikoga ženidbenoga otajstva, i što su ljudi počeli širiti baš obzirom na ženidbenu vezu i obzirom na obiteljski život kobne zablude.

Dragi vjernici! Kad vidimo ove žalosne činjenice, da se i kod nas šire sudbonosne zablude o bračnom životu, smatramo našom prevažnom dužnošću, da Vas — slijedeći stope sv. Oca — upozorimo na veliko otajstvo sv. ženidbe i na velike dužnosti što ih imadu bračni drugovi jedan prema drugom, nadalje na velike dužnosti koje imadu prema obitelji, prema narodu i prema Crkvi.

Ženidbena je veza od Boga.

Već na prvoj strani Sv. Pisma čitamo, da je Bog stvorio čovjeka na svoju sliku i priliku i to d v o j e ljudi: »Muško i žensko stvori ih« (Geneza 1, 27). Eva je imala istu narav kao Adam, jer bijaše »kost od njegovih kostiju, tijelo od njegova tijela« (Geneza 2, 23). Bog stvori Evu od rebra Adamova, da ju ljubi kao pomoćnicu sličnu sebi.

U raju zemaljskom vidimo prvu ženidbenu vezu. Eva je doista mati »svima živima« (Gen. 3, 20). Svi mi što živimo na zemlji potekli smo od jedne majke i kako potječemo svi od prvoga bračnoga para Adama i Eve, mi smo braća po krvi: »Bog je učinio, da sav rod ljudski postade od jednog« (Djel. Ap. 17, 26).

Taj prvi brak ustanovio je sam Bog kad je doveo Evu k Adamu, oboje blagoslovio i rekao: »Rastite i množite se i napunite zemlju« (Gen. 1; 22, 28).

Vidimo dakle iz svetoga Pisma, da je ženidba božanska ustanova. Ona ne dolazi od ljudi, nego od samoga stvoritelja čovječje naravi, kojoj je po božjoj volji osim zemaljskoga cilja postavljen i vrhunaravni cilj u vječnosti.

Čovjek je po premudroj odredbi Božjoj prije stanovnik zemlje, a onda lijepoga neba.

Rod se ljudski na zemlji množi po ženidbi, koja je bila blagoslovljena odmah u prvom početku, kad je Bog stvorio prve ljude.

Sveti Franjo Saleški objašnjuje to ovako: Ženidba je rasadište kršćanstva, koje napunjuje zemlju štovateljima Božjima, a potom nebo Božjim stanovnicima. Blagoslov podijeljen ženidbenoj zajednici naših praroditelja namijenjen je i njihovom potomstvu. Prema onoj slici u raju zemaljskom, kada je sam Bog raširio ruke na blagoslov Adamu i Evi, vjeriše se mladi ženidbeni drugovi svih naroda pred velikim svećenikom, koga su prema svojoj narodnoj kulturi i obiteljskoj tradiciji smatrali posvećenim zamjenikom Božjim. Po molitvi ovoga svećenika očekuju ženidbeni drugovi isti onaj blagoslov o kojem govori Knjiga o postanku roda ljudskoga: »I Bog ih blagoslovi« (Gen. 1, 27). Svi narodi kojegod povijest roda ljudskog pozna i spominje imadu vjerske običaje i obrede, koji nam jasno svjedoče da je sklapanje ženidbe od stvorenja svijeta bila pogodba sveta, pak je zato trebala svećeničkog blagoslova.

Ono što je Bog blagoslovio, valja da ostane uvijek sveto. Stoga je i Krist Gospodin u Novom Zavjetu utvrdio svetost ženidbe te digao ovu vezu među kršćanima na dostojanstvo Sakramenta.

Riječ sakramenat ili otajstvo nama vjernicima nije nipošto isprazna riječ, nego je znak i izvor milosti, one milosti, koja usavršava naravnu ljubav supruga, koja njihovo jedinstvo nerazrješivo ujedinjuje, koja supruge posvećuje (Casti con.).

Sakramenat vrelo milosti.

Sakramenat je sv. ženidbe znak i izvor milosti. U tom sakramentu primaju naime supruzi vrhunaravne darove, koji usavršavaju njihove naravne sile tako, da mogu uspješno htjeti i činom izvršiti sve ono, što brak zahtijeva.

Po tom sakramentu dobiva čovjek i djelotvorne milosti, kad god ih u svome bračnom životu treba, da može ispravno i lakše vršiti dužnosti svoga staleža.

Time, što je Krist Gospodin uzvisio vezu među mužem i ženom na čast sakramenta, dao je ženidbi veliko nadnaravno dostojanstvo, duhovni miraz, koji osposobljava supruge da mogu i u najtežim kušnjama ustrajati u međusobnoj ljubavi, vjernosti, strpljivosti i odanosti, da tako očuvaju u svim okolnostima sreću i mir posvećenog bračnog života.

Istina je, i to žalosna istina, da ima danas mnogo nesretnih brakova: a gdje je uzrok tome? Uzrok je baš u tome, što supruzi zanemaruju sakramentalnu milost i odbijaju pomoć djelotvornih milosti, na koje smiju računati baš radi sakramenta ženidbe.

Gdje su supruzi duboko vjerni, upotrebljavaju svijesno i zahvalno djelujuće milosti sakramenta; a time postižu na svoju sreću i na sreću svoga potomstva glavne svrhe braka te čuvaju bivstvene oznake kršćanske ženidbe: jedinstvo i nerazrešivost.

Svrha braka.

Iz riječi sv. Pisma vidimo, da je prvotni i glavni cilj ženidbene veze: rađati i odgajati djecu, drugim riječima sačuvati čovječji rod.

Ali osim ove svrhe ženidbena veza imade i drugih važnih ciljeva: ti su, da supruzi moraju jedno drugome pružati u svemu međusobnu pomoć. Znamo već iz sv. Pisma, da je Bog stvorio Evu kao pomoćnicu mužu. — Cilj je ženidbene veze, da se bračni drugovi ljube međusobno svetom ljubavi, kao što se ljube Krist i Crkva. — A napokon, brak imade i svrhu da nađu srupruzi u njemu lijek za stišavanje požude, kako to Apostol uči Korinćane, kad veli: »Radi izbjegavanja bludnosti, svaki da ima svoju ženu, i svaka žena da ima svoga muža« (1 Kor. 7, 2).

Brak je doživotna veza.

Da može brak postići onu svrhu, koju je dao sam Bog toj ustanovi, valja da bude ova veza doživotna.

Već je staro rimsko pravo učilo: »Brak je veza muža i žene, zajednica cijelog života, jednakog uživanja božanskog i ljudskog prava« (Casti con.). — Ako su poganski pravnici tako visoko mislili o braku, kako istom moramo o njemu misliti mi vjernici kršćani, kad znamo, da je brak sakramenat Novoga Zakona?

Brak je »zajednica c i j e l o g života« s jednakim uživanjem božanskog i ljudskog prava.

»Cijeli život« ne znači samo trajanje ove zajednice doklegod supruge ne rastavi smrt: »Cijeli život« znači ovdje više, naime da se sv. ženidbena veza mora u svakom pogledu razvijati u poštivanju bračnih drugova. Supruzi se moraju međusobom usavršavati diljem cijeloga bračnoga života. Jedan mora drugoga

pomagati, da iz dana u dan sve više napreduju u kršćanskim krepostima.

Ženidba za supruge ne znači samo neki vanjski zakoniti čin, nego znači unutrašnje udruženje njihovih duša, pa tako ova zajednica i njezin plod postaje »zajednica svetih«; u toj zajednici nalaze se oboje, muž i žena »ne za volju prolaznih dobara, niti da služe požudi, nego da jedno drugome pribave viša i vječna dobra« (Casti con.).

Ovo sveto prijateljstvo između muža i žene može postojati samo tada, ako je za njih oboje zajamčeno jednako uživanje prava koja im pripadaju.

Jedinstvenost braka.

Jednaka prava mogu oboje imati samo tada, ako je brak jedinstven, to znači da su u toj vezi združeni samo jedan i jedna.

Bog je stvorio samo jednog Adama i dao mu samo jednu Evu: time je Bog već u ženidbi prvih roditelja odredio, da ta veza ne može biti drukčija nego samo između jednoga muža i jedne žene.

Da se ovom vezom samo dvoje vežu i združuju, jasnije je učio Gospodin kad je ponovio i potvrdio riječi sa prve strane sv. Pisma: »Dakle nijesu više dvoje, nego jedno tijelo« (Mat. 5, 28).

Nerazrješivost braka.

Što je jedno, mora da bude i nerazrješivo. Kršćanska ženidba jednom valjano sklopljena i izvršena imade po Božjoj volji najveću čvrstoću i nerazrješivost, koju nikakva ljudska vlast ne smije oslabiti.

Koja bi se ljudska vlast usudila da rastavi ono, što je Bog združio? — »Što je Bog sastavio, čovjek neka ne rastavlja« (Mat. 19, 6).

Sv. Pavao nas uči, da je kršćanska ženidba slika one savršene veze, što postoji između Krista i Crkve: Krist je glava, a Crkva njegovo tijelo; tko bi mogao rastaviti Crkvu i Krista! Tko bi se usudio rastaviti glavu od tijela?

Isti nas apostol uči da je Krist ljubio Crkvu neizmjernom ljubavlju i sam sebe predao za Nju.

Krist ne ljubi Crkvu radi sebe, nego je ljubi imajući pred očima korist svoje Zaručnice. On je nikad ne ostavlja, nego ostaje s njome u sve dane do konca svijeta. Po Kristovu primjeru ne smije ni muž nikada ostaviti svoje žene, nego mora za nju raditi i za nju se žrtvovati.

I kao što Crkva ljubi Krista, sluša ga kao svoju glavu te se nikada ne odvaja od Njega, tako i žena mora vazda biti uz svoga muža i da se nikada od njega ne rastavlja.

Načelo nerazrješivosti toliko je visoko i tako važno za vjerski i društveni život, da mu moraju pojedinci podrediti svoje želje, svoje lične koristi, kao što mora vojnik na straži posvema podrediti svoju udobnost, čak i svoj život probitku cijelog naroda.

Bit će to žrtva, ali velika je stvar radi svetog načela nositi križ u braku. A ako je kome teško, neka znade, da u Crkvi teku izvori milosti, koja osposobljava čovjeka i za najveće žrtve. Istina je, da od sebe ne možemo ništa, osobito u tako teškim pri-

likama; ali znajmo, da je naša »snaga od B o g a« (2 Kor. 3, 5), i da možemo sve p o O n o m e, koji nas okrepljuje (Fil. 4, 13).

Priprava na ženidbu.

Da ne dođe do nesretnih brakova, valja da se mladi ljudi prije dobro p r i p r a v e. Prije braka moraju zaručnici dobro znati, da se radi o vezi, koja će trajati kroz sav život. Neka dakle dobro promisle, prije nego se odluče za izbor osobe s kojom će morati trajno živjeti.

Mladići i djevojke neka ustrajno mole Božju pomoć, da izaberu svoga druga po kršćanskoj razboritosti, a nipošto po slijepom i neobuzdanom nasrtaju požude, niti po želji za bogatstvom ili iz kojeg drugog neplemenitog razloga: voditi ih mora prava ljubav i iskrena sklonost prema budućem bračnom drugu, imajući uvijek pred očima ciljeve, radi kojih je Bog ustanovio ženidbu.

Od dobre priprave je u velikoj mjeri ovisna sreća u braku. — Naravna veza među zaručnicima je ljubav; ovu naravnu ljubav sakramenat kasnije posvećuje, oplemenjuje i diže na viši i savršeniji stepen.

Samo je žalosno to, što se često kobno zamjenjuje ljubav s nagnućem, koje izvire samo iz tjelesnih želja: ovo je nagnuće u sebi samo gola strast i sebična želja, kako ugoditi tjelesnom nagonu. — Takva ljubav, koja uistinu nije ljubav, kratka je vijeka; naskoro se zasiti svoga bračnog druga te traži druge predmete za svoje nerazborite težnje.

Bračna ljubav mora da bude posvema drukčija: mora da bude d u b o k a, da je ne može iskorijeniti nijedno razočaranje; t r a j n a, koja ne gine nikada na putu bračnog života, nego dapače od godine u godinu postaje jača.

U takvoj ljubavi uzrastu duše bračnih drugova u nerazdružívu zajednicu, u lijepo i čvrstvo jedinstvo, koje daje sretnom braku najčvršće temelje.

Ovakva prava ljubav, koja jedina može da primi Božje posvećenje, ne izvire iz samog osjetnog nagnuća i težnje, nego iz međusobnog p o š t i v a n j a.

Bog je naime postavio sve rodbinske odnose na međusobno poštivanje: p o š t u j oca i mater... Poštivanje je dakle temelj obitelji, to jest onog društva, što ga je sam Bog htio, ustanovio i pozvao, da bude sretno: ovo poštivanje mora vladati u osnovnoj obiteljskoj stanici, to jest među mužem i ženom.

Ali kako da se međusobno poštuju muž i žena, ako su bili za vrijeme priprave za brak jedno drugome zavodnici na grijeh, te su jedno u drugom tražili samo ugađanje svojim strastima?

Poštivanje se rađa samo iz junaštva, iz moralne snage, koja se očituje u samoodricanju.

Žena će moći poštivati muža iz sve duše samo tada, ako on kao zaručnik nije nikada tražio od nje makar što griješno; ako sam nije dozvoljavao u svome srcu da ga osvoji griješna misao, nego je poštivao u zaručnici ljepotu djevojačke čistoće i neporočnosti.

Muž će pak moći poštivati samo takvu ženu, koja kao zaručnica nije nikada kušala da ga priveže

uza se grieŠnim zavođenjem, nego je pače svojim djevojačkim ponosom pobuđivala u njegovu srcu većma poštivanje nego strast.

Ako pogledamo u život mladih ljudi, vidimo, kako se posvema drukčije spremaju za brak, naime požudama, pohotama i grijesima, mjesto samoodricanjem i požrtvovnošću, tada se ne smijemo čuditi, da je toliko nesretnih ženidbi, toliko supruga razočaranih koji traže toliko prije da se opet razriješi njihov brak, koliko su se prije nestrpljivo žurili u brak, gonjeni više od strasti nego od ljubavi.

Grijehom se potkopava tlo Božjem blagoslovu, a bez Božjeg blagoslova ne može da bude sreće u obitelji.

Stoga opominjemo mladence neka ne propuste pitati za savjet i svoje roditelje, kad izabiraju budućeg bračnog druga. Roditelji naime zrelije poznaju ljudski život, te će očuvati svojim razboritim savjetom mlade ljude od opasnih zabluda. Poštivanja svojih roditelja zalog je Božjeg blagoslova.

Roditelji su u prvom redu pozvani, da dobro paze, da li mladenci, koji se misle uzeti, doista jedno drugome odgovaraju.

Pri tome neka roditelji presude, da li su zaručnici **zdravi**, jer brak imade zadaću, da »bude sredstvo za prenošenje života, kod kojega roditelji služe Božjoj Svemoći kao pomagači« (Casti con.). Nije ni za roditelje ni za mladi bračni par nikakva radost, ako su već prve godine braka skopčane s teškim bolestima.

Ovdje moramo spomenuti, da nije zdravo, ako mladi čovjek traži sebi zaručnicu u krugu koji mu je po **krvnom srodstvu** ili po tazbini blizu. Crkva je u svojoj velikoj mudrosti zabranila ženidbu među ovako bliskim osobama; a isto je tako zabranjuju i državni zakoni sviju naroda i svih vremena.

Djeca, što se rađaju iz ovakvih ženidbenih veza, često nijesu tjelesno zdrava niti duševno nadarena.

Pored toga dužnost je i roditelja i zaručnika, da promisle, imadu li dovoljna **sredstva** za život. Istina je, da bogatstvo nije ni najmanje potrebno za sretan bračni život, pače vidimo, da su siromašni supruzi često zadovoljniji u svojim skromnim kolibama nego bogati supruzi u svojim sjajnim palačama.

No ipak moraju biti proviđeni barem najnužnijim stvarima, da ne bi prevelika skrb za svagdanji kruh mutila sreću mladih supruga.

Zaručnici moraju da se i **duševno** slažu: dvije osobe mogu biti često svaka za se dobra; ali po svojoj ćudi jedno drugome ne odgovara; roditelji neka dobro ispitaju narav mladih ljudi, neka dobro promisle, može li biti jedno uz drugo sretno i zadovoljno.

Kod izbora zaručnika ne smije se gledati na to, da li je druga strana bogata; ali nije ni zgodno, ako je jedna strana doista bogata, a druga siromašna, jer se dešava, da bogata strana prezire radi toga siromašnog supruga te mu predbacuje, da nije donio ništa u brak. Ovakva predbacivanja dokazuju, da je jedan bračni drug sve drugo nego plemenit, jer drugome napunjava srce žalošću i gorčinom.

Nije dobro, ni ako je između zaručnika prevelika razlika u **dobi** ili **naobrazbi.** Kod ovakvih velikih razlika ostaju supruzi jedan drugome prilično tuđi, a brak ne može da bude u takvim okolnostima savršeno »unutrašnje udruženje« ženidbenih drugova.

Zaruke.

Da ne bi mladi ljudi stupili prenaglo u brak, u mnogim zemljama vlada običaj, da nekoliko mjeseci prije vjenčanja sklope z a r u k e.

Zaruke su ugovor, kojim dvoje iskreno i ozbiljno međusobno obećaje da će nakon izvjesnog vremena stupiti zajedno pred oltar.

Zaruke mogu sklopiti samo one osobe, koje smiju sklopiti i valjanu i dopuštenu ženidbu.

Da zaruke ili vjeridba bude valjana, mora obećanje biti ozbiljno i istinito neprisiljeno učinjeno: roditelji ne smiju siliti svoje djece, da se vjere s ovom ili onom osobom, jer ovakvi prisiljeni slučajevi obično svršavaju nesretno.

Da bi mogli i roditelji i mladenci stvar bolje promisliti, Crkveno pravo traži, da zaruke moraju biti n a p i s a n e u ispravi, koju mora supotpisati župnik ili barem dva svjedoka.

Sva druga obećanja ženidbe, koja nijesu učinjena pismeno, ne vežu ni pred Crkvom ni pred savjesti: neka dakle osobito djevojke dobro pripaze, prije nego povjeruju u obećanja druge strane, da će ih uzeti: što nije pismeno, ne veže.

Ali ni pismene zaruke ne vežu tako bezuvjetno, da bi se dvoje, koji su ih potpisali, m o r a l o uzeti: zaruke su baš zato, da dadu obim stranama i njihovim obiteljima mogućnost, da prouče, da li je doista stvoreno jedno za drugo.

Ako jedna strana b e z razloga odstupi od zaruka, bit će to svakako nedostojno i znak nestalna značaja; ali ostavljena strana ne može tužiti na sklapanje ženidbe obećane u zarukama.

Jedino što može tražiti jest naknada možda kakve štete, na primjer, ako je s obzirom na očekivano vjenčanje imala izdataka za nabavu pokućstva, iznajmljenje stana i slično.

Mješoviti brakovi.

Da mogu zaručnici postići u braku doista željenu sreću, moraju da budu u svim važnim stvarima i s t e misli, i s t o g osjećaja; a najvažnija je stvar sveta vjera. Brak može biti sretan samo tada, ako su jedno i drugo zadahnuti istim živim vjerskim osjećajima.

Ako supruzi nijesu složni u najvažnijoj stvari, to jest u vjeri, dolazi u obitelji često do mnogih nesuglasica: katolička je strana u opasnosti, da padne u vjerski nemar ili da uopće posvema zaboravi na svoje katoličke dužnosti.

Mješovite ženidbe nadalje otežavaju i uz povoljne okolnosti katolički odgoj djece: tako vode katoličkog roditelja i djecu u veliku opasnost.

S ovih razloga Crkva najstrože zabranjuje mješovite ženidbe i nikada ih ne odobrava.

Da se spriječe veća zla, katolička ih Crkva trpi iz važnih razloga, ali samo tada, kada je katolički odgoj djece osiguran i kada je odstranjena svaka pogibao duševne propasti.

Ako nekatolički zaručnik ne će da pristane na ove uvjete, Crkva ne može dopustiti mješovitu ženidbu.

I kad Crkva dopusti ženidbu s nekatoličkim drugom, moramo naglasiti da se ženidba smije sklopiti s a m o po katoličkom obredu. Katolička strana ne smije nikada, niti prije vjenčanja niti poslije vjenčanja, izjaviti svoju bračnu privolu pred nekatoličkim svećenikom. Crkveni zakon kazni ovakav griješni čin izopćenjem iz Crkve.

Ujedno moramo spomenuti, da ni pred Bogom ni pred Crkvom nije nikakav brak, ako se katolik vjenča po nekatoličkom obredu.

Građanski brak.

Isto tako nije po Crkvenim zakonima valjana ženidba, što se sklopi samo pred državnim činovnikom.

Mi znamo doduše, da je Kraljevina Ugarska 1894. godine uvela takozvanu građansku ženidbu, koja po državnim zakonima još danas vrijedi u nekim krajevima naše države, naime u Međumurju i Vojvodini.

Mi ne osuđujemo onih katolika, koji se, primorani ovim državnim zakonodavstvom, predstave državnom činovniku, ako to čine samo da izvrše neki čisto građanski čin i da osiguraju državno priznanje

svoje veze. Ali moramo svečano izjaviti, da vlast odlučivanja o valjanosti ženidbe imade samo C r k v a, jer je Krist Gospodin uzdigao ženidbenu vezu na s a k r a m e n a t, po kojem Bog dijeli supruzima osobitu milost; sakramente pak izručio je Krist Gospodin svojoj C r k v i, a ne državi.

Radi toga zaručnici, koji su se predstavili državnom činovniku, neka znadu, da izjava dana pred tim činovnikom nije ni ženidba ni sakramenat, te da im ovakva izjava ne daje pred Bogom nikakvih bračnih prava: njihova je dakle dužnost, da što prije pred svojim vlastitim župnikom ili njegovim zamjenikom i pred dva svjedoka izjave, da sklapaju crkvenu ženidbu.

Istom onda primit će zaručnici sakramentalnu milost za vršenje svojih staleških dužnosti, istom onda postat će brak znakom i izvorom one posebne unutrašnje milosti, koja usavršava naravnu ljubav, nerazrješivo učvršćuje jedinstvo bračnih drugova, te ih ujedno posvećuje.

Kad je bračni život sretan?

Crkva želi, da bračni život njezine djece bude sretan; ali to mogu postignuti supruzi samo tada, ako surađuju s milošću sakramenta, s milošću, koju su primili, kad su izrekli svoju bračnu privolu.

Da budu dostojni ove milosti, treba da stupe u brak u stanju p o s v e ć u j u ć e m i l o s t i Božje.

Kako može da bude sretan onaj brak, što su ga zaručnici sklopili imajući ljagu smrtnog grijeha na svojoj duši?

Preduvjet za sretan brak jest, da budu zaručnici čitavo vrijeme prije vjenčanja pobožni.

Ako za vrijeme zaruka zaručnici prije braka traže samo sebe i svoje, ako popuštaju svojim požudama, ako ne znaju, što znači samoodricanje, velika je opasnost, da će ostati u ženidbi takovi, kakvi su bili i prije ženidbe; morat će žeti, što su posijali; ako su sijali grijeh, kako mogu da žanju Božji blagoslov?

Gdje nema pobožnosti prije braka, ondje vidimo poslije vjenčanja često u novom domu žalost, tugu, međusobni prezir, svađe, zadjevice i dosadu u zajedničkom životu.

Prije ženidbe moraju biti zaručnici pobožno raspoloženi; moraju imati pred očima, da ih čekaju u braku mnoge neugodnosti; a još više moraju imati pred očima teške dužnosti, koje u braku na se primaju. Treba da znadu, da moraju priskrbiti vječno spasenje ne samo svaki sebi, nego i jedan drugome. Moraju nastojati, da njihovo domaće ognjište, makar i u velikoj oskudici i usred ove suzne doline, postane za njih i za djecu trag onog milog raja, u koji je Bog postavio prve ljude.

Ukratko da kažemo, brak će biti sretan, ako u njemu i u obitelji vlada Bog, ako su roditelji i djeca podložni Bogu, a ne »različitim željama i slastima« (Tit. 3, 3).

Božja namisao o ženidbi.

Ženidba je uzvišena sakramentalna zajednica u kojoj su supruzi »zlatnom vezom sakramenta ne vezani, nego urešeni, ne spriječeni nego ojačani« (Casti con.). U toj vezi mora vladati vjernost druga prema drugu i bezuvjetna međusobna odanost: u toj odanosti moraju muževi »ljubiti svoje žene kao svoje vlastito tijelo« (Efež. 5, 28). Ako muž ljubi svoju ženu, ljubi sama sebe, a žena mora biti odana mužu onako vjerno, kao Crkva Kristu Gospodinu.

Ova međusobna odanost tako je velika, tako jaka, da kida čak i one veze, koje su vezale dijete s ocem i majkom: »zato će muž ostaviti oca svoga i mater svoju i prionuti će uz ženu svoju i dvoje će bit jedno tijelo« (Gen. 2, 24, Mat. 19, 5). Samo ovakva odanost, koja je iskrena u dubini srca i koja imade pred očima i Božje zapovijedi, vidjet će u braku d i o v j e č n i h o s n o v a, po kojima Bog upravlja svijetom te uzdržava čovječji rod.

Ako su supruzi svijesni, da je bračni život suradnja na brizi, kojom Bog uzdržava i upravlja svijet, onda je i njihova međusobna odanost nepromjenljiva, jer izlazi iz dubokih vrela vječnih vjerskih istina, a ne iz kakve opojnosti sjetila, koja se mijenja kao mjesec.

U takvoj su odanosti supruzi vjerni ne samo u vanjskim činima, nego, što je najvažnije, u svome s r c u, dobro znajući, da grijeh nije samo tada, ako netko krši vidljivim djelom zakone ženidbene vjernosti i tako čini preljub, nego da je preljub počinjen već tada, ako tko poželi u svome srcu drugo lice: »Svaki, koji gleda s požudom ženu, već je učinio s njome preljub u srcu svome« (Mat. 5, 28).

Nije dakle preljub samo onaj prekršaj, koji se može sudbeno dokazati, nego i prekršaj što ga čini u s r c u svome i što će ga Bog otkriti na sudnji dan.

Kazali smo, da je bračni život surađivanje s Božjim osnovama, a ti su Božji nacrti, da bude zemlja napunjavana ljudima, koji će se jednom iz ove suzne doline preseliti u vječnu domovinu; a to postiže brak time, da daje Crkvi i državi p o t o m s t v o.

Potomstvo.

Potomstvo je plemenito blago, koje sam Bog daje supruzima, »sinovi su baština Gospodnja« (Ps. 126, 3). Blago roditeljima, koji primaju ovaj uzvišeni dar iz ruku Gospodinovih.

Supruzi moraju u ženidbi tražiti one ciljeve, radi kojih je Bog ustanovio ženidbu: a prvobitni je cilj očuvanje čovječjeg roda, koji da blagosivlje Boga. U tom pogledu moli tako lijepo pobožni Tobija u Starom Zavjetu: »Ti, Gospode, znadeš, da uzimam ženu ne radi strasti, nego samo iz ljubavi prema potomstvu, u kojem neka se blagosivlje ime Tvoje od vijeka do vijeka« (Tob. 8, 9).

U svijetlu ove lijepe molitve spoznat ćemo, da su djeca doista blagoslov. Zar nije divna slika, koju pjesničkim zanosom pretstavlja Psalmista, kad govori o obitelji s mnogo djece: »Žena tvoja usred kuće tvoje kao plodna loza, — sinovi tvoji kao mladice masline oko stola tvojega. Eto tako će biti blagoslovljen čovjek, koji se boji Gospodina« (Ps. 127, 3—4).

Djeca su pravo usavršenje ženidbene veze: u djeci vide roditelji nastavak svog vlastitog života; — dijete je slika i prilika oca i majke, stoga roditelji već po naravnom zakonu svoju djecu tako žarko ljube.

Ako supruzi ne žele djece, znak je, da ne žele ni sebi dobro. Ženidbeni drugovi bez djece slični su stabljici bez ploda, slični su onoj smokvi u Evanđelju, o kojoj veli gospodar: »Tražim roda na ovoj smokvi, i ne nalazim« (Luk. 13, 7). Nezadovoljan ovakvom smokvom određuje na to gospodar: »Posijeci je dakle, jer zašto da zemlju iskorištava?«

Ženidbeni drugovi, koji ne ispunjavaju svrhe, što ju je sam Stvoritelj dao braku, griješe proti Bogu, jer krše Njegovu svečanu zapovijed.

Ali oni griješe i proti sebi; lišavaju se radi neke prividne udobnosti, koju traže u mladim godinama, najljepše utjehe i zadovoljstva u svojoj starosti: utjehe, koju pruža pogled na zrelu djecu i milu unučad.

Mjesto vlastite krvi, moraju često uzimati k sebi pod stare dane strane ljude, te gledajući na svoj imutak moraju da se pitaju: »a što si pripravio, čije će biti?« (Luk. 12, 20).

Griješe proti sebi i u tom smislu, da sebi onemogućuju najdublju sreću obiteljskog života. — Obitelj, uređena po Božjoj zamisli, znači kutić raja, što ga je Bog ostavio čovječanstvu tada, kad je prva dva čovjeka istjerao iz raja.

Bog je djeci dao zapovijed, da moraju svoje roditelje poštivati, ljubiti i slušati. Koliko duboke radosti lišavaju se supruzi, koji isključuju potomstvo te po vlastitoj krivici nemaju nikoga ili samo ograničeni broj djece.

Lišavaju se i onoga posebnog blagoslova, što ga je donio obiteljima Sin Božji Isus Krist, koji je htio proživjeti svu svoju mladost, svoje najljepše godine u okrilju obitelji.

Time je Krist Gospodin posvetio obiteljski život, zaslužio kršćanskim obiteljima neiscrpljiva blaga milosti te nas svojim vlastitim primjerom učio, kako da čuvamo i vršimo četvrtu Božju zapovijed.

Takvi ženidbeni drugovi griješe ujedno i proti Crkvi, proti državi, proti svome vlastitom narodu.

Crkvi uskraćuju podmladak, koji bi Ona iz »djece srdžbe« pretvorila u »djecu Božju« te ih povela »kao sugrađane svetaca« u nebeske dvore (Ef. 2, 19).

Državi uskraćuju građane; umjesto da joj daju omladinu urešenu svim građanskim krepostima, omladinu, koja bi radila za opće dobro, — ne daju joj ništa.

A svome vlastitom narodu, o kojem često govore, da ga bezuvjetno ljube, pripravljaju postepeni, ali nečasni svršetak: gdje nema poroda, nema ni naroda, jao narodu, koji nema djece: »gradovi će njegovi opustjeti, neće nitko živjeti u njima« (Jer. 48, 9).

»Svaka upotreba ženidbe, u kojoj se bračni čin lišava svoje naravne moći, što radja život, krši Božji i prirodni zakon; oni, koji to čine, dušu kaljaju smrtnim grijehom« (Casti Com).

Stoga Sv. Otac Pio XI. opominje dušobrižnike, neka ne dopuste, da vjernici njima povjereni budu u zabludi, što se tiče ovog vrlo ozbiljnog zakona, nego da ih u tome javno i privatno, sa propovjedaonice i u ispovjedaonici poučavaju i opominju.

Božje Veličanstvo na osobit način mrzi zločinačku slobodu, kojom supruzi oduzimaju bračnom činu prirodnu silu i krepost, te je kod Onana taj

ogavan čin smrću kaznilo. (Gen. 38, 8, 10). A sv. Augustin veli: »Nedopušten je i sramotan odnos sa zakonitom ženom, u kojem se izbjegava začeće poroda« (De conjug. adult. 2, 12).

Supruzi ne smiju dakle smatrati potomstvo »dosadnim teretom«, kako se to često čuje, nego kao dar s neba, kojim Bog pokazuje roditeljima svoju osobitu naklonost.

Stoga roditelji ne smiju ni najmanje da se boje brojne djece; mi znamo, da su dale i Crkvi i narodu najbolje poslenike baš obitelji s mnogo djece; dok obitelji s jednim djetetom ili s dvoje djece pružaju društvu često slabiće, koji uzrokuju kroz čitavi vijek svojim roditeljima veću glavobolju nego ih imaju roditelji s mnogo potomstva.

Istina je, da mnogo djece znači za roditelje i mnogo brige; ali znači i mnogo radosti: gdje bračni drugovi očekuju dijete od Boga, znaju da je plodnost i zapovijed i blagoslov. Uz ovakvo shvaćanje postanu ocu i materi sve žrtve lake, i oni nađu put, da dadnu djeci dobar odgoj, te ih uvedu u sretnu budućnost.

Ne poričemo, da ima i u takvim obiteljima teških časova: ali prava ljubav, koja vlada u takvim obiteljima čini, da to breme bude lako (Mat. 11, 30); uvijek će se uvjeriti, da pouzdanje u Boga nikada ne vara (Rim. 5, 5).

Krist Gospodin, koji je najbolje poznavao čovječju dušu, znade dobro, koliko mora da trpi majka, kad rađa, ali i ujedno, kolika je radost biti majkom: »Žena, kad rađa, ima žalost, jer je došao njezin čas,

ali kad rodi dijete, ne sjeća se više muke od radosti, što se rodio čovjek na svijet«. (Ivan 16, 21) Kad razmatramo ove riječi, kršćanska će majka svladati sve bolove, brige i terete svoje materinske dužnosti. — Muž i žena primit će djecu s veseljem i zahvalnošću i smatrati ih kao blago, što im ga Bog povjerio. Ponosni će biti u Gospodinu, ako budu okruženi sjajnom krunom brojne djece, koju će odgojiti ne samo na svoju čast, nego i na korist zemaljske domovine, a na sudnji dan s plodom povratiti Gospodinu.

Ne ubij!

Kad je dijete tako dragocjeno blago, jasno je, da je težak zločin, kad se napadne život djeteta u majčinoj utrobi.

Ima ljudi, koji o toj stvari misle tako lakoumno, da se moramo zgražati. Niti divlja zvijer ne odbacuje nasilnim putem svoga ploda, nego čeka, da se sve izvrši po prirodnim zakonima.

Kakva je to mati, koja uništava čovječji život, što ga je sam Bog položio pod njezino srce, kao u najljepšu i najnježniju kolijevku? Na žalost to čine prečesto okrutne matere, koje bi mogle dijete roditi i odgajati, ali ga odbacuju od sebe kao dosadan teret hoteći uživati samo ugodnosti bračnog života, a otklanjaju svaku dužnost, koja izlazi iz ženidbene veze.

Teška odgovornost čeka ovakve majke pred Bogom; osobito kad budu ova nesretna djeca na sudnji dan optuživala svoje nemajke, što su ih lišile ne samo naravnog života, nego i vrhunaravnog, jer radi ubistva nijesu mogla doći do sv. Krsta i tako do vrhunaravnog gledanja Boga u nebeskom kraljevstvu.

Zapamtite, dragi vjernici, da je izravno ubistvo nevina čovjeka, pa bio taj čovjek još sakriven pod majčinim srcem, bilo dijete u kolijevci, bio odrasli, bio bolesnik, kojemu nema nade, uvijek i uvijek veliki grijeh: jer glas krvi njihove viče sa zemlje k Bogu i traži pravednu osudu.

Ubistvo nerođena poroda grijeh je i onda, kada liječnici misle, da treba odstraniti plod u svrhu, da se spasi mati. Naš Sveti Otac Pijo XI. veli o takvim majkama: »Mi vrlo sažaljujemo majku, kojoj u vršenju prirodne dužnosti prijete ozbiljne opasnosti, ne samo zdravlju, nego i samom životu«; ali isti Sv. Otac dodaje slijedeće riječi: »ali koji razlog ikada može, da bilo na koji način opravda izravno ubijanje nevinoga? . . .«

Ubiti majku ili dijete, oboje se protivi Božjoj zapovijedi i glasu prirode, koja veli: N e u b i j!

Glasu prirode protivi se i to, da majka, kako biva u nekim krugovima, ne hrani dijete na svojim vlastitim prsima, premda bi to mogla da čini! Majka, koja tako radi, ne pokazuje prave ljubavi prema djetetu; takva majka zaboravlja da je dijete njezin dio, krv njezine krvi, i da u prirodi teško sebi zamišljamo nježnije veze nego vezu između majke i djeteta.

Nema za dijete bolje hrane od majčina mlijeka: svi će vam razboriti liječnici to potvrditi, da je baš mlijeko v l a s t i t e majke od prirode dano u najveću korist novorođenčeta.

Neka se kršćanske majke ugledaju u Majku Božju, kako je ona vršila svoju uzvišenu materinsku dužnost: a zato joj Crkva i pjeva svaki dan divnu

hvalu riječima: »Blago prsima, koja su dojila Krista Gospodina«.

Kršćanske majke! Ako bez važnog razloga ne hranite dijete na svojim prsima, znajte, da g r i j e š i t e!

Ujedno lišavate sebe uzvišenih materinskih radosti, a dijete najzdravije hrane! Ako majka doji sama dijete, od velike je to koristi za njezin duhovni i tjelesni život; a dakako i za život djeteta.

Život — sveta stvar.

Život i majke i djeteta, jednako je sveta stvar. Ovu svetost života valja osobito da štuju l i j e č n i c i, koji su po svojoj znanosti pozvani, da spasavaju život, a ne da ga uništavaju, kako to neki čine. Nije za liječnika časno, ako spasi jedan život time, da izravno uništi drugi život, i to život nevina čovjeka!

Ne vrijedi ovdje ni izgovor, da liječnik radi s razloga s a m i l o s t i prema majci; samilost je jamačno lijepa krepost, ako je čovjek osjeća srcem i vrši činom, ali ne na štetu nevinoga: prava samilost žrtvuje sebe, a ne druge!

Tako mora i svaka majka u izvjesnim, doista teškim i žalosnim slučajevima biti spremna da žrtvuje i svoj život, samo da se ne ogriješi o život djeteta, koje počiva pod njezinim srcem. Mi priznajemo, da je to žrtva; ali je ta žrtva učinjena u vršenju velike Božje zapovijedi. — Takva je majka vrijedna, da je stavimo na isti stepen s mučenicima, koji su prolijevali svoju krv u ispovijedanju svoje vjere u

Krista. Mučenici su umirali za vjerske istine, a majka umire za Božju zapovijed, i mučenicima i majci ide palma slavne pobjede.

Ako, dakle, majka umre u vršenju Božje zapovijedi, čeka je slava u nebu; i ona će s neba isprositi svojoj kući puninu Božjih blagoslova, dok bi bila ubijanjem vlastitog ploda navukla na sebe, a često i na obitelj, Božju srdžbu.

Osim Božje srdžbe majka, koja pristaje, da se oduzme život djetetu, sakritu pod njezinim srcem, često navuče i teške bolesti.

Njezin postupak znači samovoljno diranje u prirodne zakone; a takvo diranje ne može a da ne bude štetno po majčinu zdravlje: a često svršava ovakva griješna operacija i smrću.

Zašto je toliko žena bez zdravlja i bez zadovoljstva? Jer su griješile proti prirodi! Po prirodnim zakonima mogle su biti sretne maike, mogle su imati u kući kitu cvatuće djece, a slomile su populjak prije nego je taj mogao da se razvije u cvijet.

Mjesto da bi bile anđeli čuvari svojoj djeci, postale su im anđeli smrti; i stoga grize crv zle savjesti njihovu dušu, da ne mogu biti nikada vesela srca, a ni zdrava tijela.

Često takve žene kasnije žele potomstva, ali njihovo je tijelo postalo nesposobno, da bude kolijevka novome životu biću ... Kako je prazan život takvih supruga!

Ljudski zakoni i pobačaj.

Tom prilikom moramo spomenuti i ovo: u nekim zemljama državni zakoni dopuštaju, ili barem ne kazne ubijanje začetog, ali još nerođenog ploda. Drugdje opet, premda državni zakoni zabranjuju pobačaj, ipak se vrši na veliko taj okrutni posao, i onda kad to nikako ne traži zdravlje majke; to se čini tobože, da mati izbjegne sramoti pred svijetom; druge opet bezdušne majke čine to samo radi svoje udobnosti; neki sa izlikom, da roditelji ne mogu uzdržavati brojne djece.

A mi Vam moramo istaknuti, da ove činjenice ne smiju zavesti nijednog kršćanina, da bi ubijao nevinu djecu, kao što ju je ubijao okrutni Herod!

Nad državnim zakonima stoje Božji zakoni, i apostoli nas uče: »većma se treba pokoravati Bogu nego ljudima« (Ap. Dj. 5, 30).

Zato neka znadu svi oni, koji tjeraju taj krvavi posao, da krv nevine djece, kojom su okaljali svoje ruke, vapije k nebu za osvetom, jer su to svijesne ubojice nedužnih života: njihov čin nije nikakva liječnička vještina, nego pravi zločinački zanat!

Kršćanski supruzi!

Progovorili smo Vam o ozbiljnoj stvari; a sada Vam na koncu stavljamo na srce i na dušu: Štujte uvijek onu svetu vezu, koju ste sklopili pred Bogom i pred Crkvom, kad ste oboje na pitanje svećenika odgovorili ono svečano *»d a«*. Znajte, da vas ovo

»d a« veže do smrti; da se ovo *»d a«* ne smije nikada niti u najskrovitijem kutu vašeg srca promijeniti u *»n e«*. Što je Bog onaj dan sastavio, toga ne smije nitko rastaviti.

Vaša ženidbena veza mora da bude slika i odsjev one vrhunaravne veze, koja veže Krista s Crkvom.

Vaša zajednica, Vaša obitelj mora biti svetište, mora biti kao hram, u kojoj doživljujete istine i tajne naše svete vjere.

Ne zaboravite nikada opomenu: Nijeste samo dvoje, što je različno po spolu, nego morate biti nadasve jedno u Kristu Gospodinu. Vi ste dvoje jedno tijelo: muž je glava, žena je srce. — Tko bi htio rastaviti srce od glave, taj bi ubio jedinstvo; a to bi bilo na najveću štetu za supruge i za djecu. — Muž neka se ne uzdiže zato, što je poglavica obitelji i glava ženi; on jest glava, ali je žena meso od njegova mesa i kost od njegovih kostiju, ona je podložna mužu, ali ne kao sluškinja nego kao družica.

Kao što se mora u pojedinom čovjeku srce pokoravati glavi, tako neka bude i u ženidbenim vezama: muž ima prvenstvo uprave, a žena može i mora prisvojiti sebi prvenstvo ljubavi.

Znajte, da niste samo bračni drugovi, nego ste i brat i sestra u Kristu Gospodinu. Vaša veza neka bude jaram ljubavi i mira, neka bude doista udruženje vaših duša.

Ne zaboravite nikada, da su vaša tjelesa hramovi Duha Svetoga, i da morate jedan drugoga poštivati, kao što poštivamo svete stvari, jer je vaša veza zajednica svetih.

Budite umjereni u svemu. Ova je umjerenost potrebna i tada kad se služite svojim svetim bračnim pravom. Umjerenost nije samo korisna po vaše zdravlje, nego podiže i poštovanje jednog supruga prema drugome.

U bračnoj vezi budite potpuno i sasvim o d a n i B o g u; ne odstupite nikada od Božjeg zakona; zazivajte neprestano milost Božju; ne zanemarite nikada milosti sakramenta, koja je u vama, nego vršite marljivo sve svoje dužnosti ne samo, kad su vam lake, nego i tada, kada su teške; baš u teškim časovima iskusit ćete djelatnost milosti, koju ste primili u sakramentu sv. ženidbe.

Tada će vladati među vama prava bračna ljubav.

Ova se ljubav ne će opaziti samo na putenoj sklonosti, koja brzo prolazi, niti samo na slatkim riječima, nego će biti ljubav, koja je duboko u srcu uvriježena, ljubav, koju neće istrgati nijedna oluja.

Ovakva je ljubav spremna na sve ž r t v e u bračnom životu, kad god su potrebne; a nikada ne će tražiti žrtve ondje gdje žrtava ne treba.

Posvetite Bogu jedan drugoga, a oboje zajedno posvetite Bogu svoju djecu. — Krist Gospodin, koji je Kralj svih vjekova, Kralj neba i zemlje, neka kraljuje u vašim srcima, neka vlada u vašim obiteljima.

S ovom željom podjeljujemo vam očinskim srcem svoj natpastirski blagoslov: U ime ✠ Oca i ✠ Sina i Duha ✠ Svetoga.

Dano sa Biskupskih konferencija

U Zagrebu dne 25. januara 1939.

Dr. Alojzije Stepinac, v. r.
nadbiskup zagrebački,
predsjednik biskupskih konferencija.

Dr. Nikola Dobrečić, v. r.
nadbiskup barski i primas Srbije.

Dr. Ivan Ev. Šarić, v. r.
nadbiskup vrhbosanski.

Dr. Josip Ujčić, v. r.
nadbiskup beogradski i apost. admin. banatski.

O. Alojzije Mišić, v. r.
biskup mostarsko-trebinjski.

O. Jozo Garić, v. r.
biskup banjalučki.

Dr. Dionizije Njaradi, v. r.
biskup križevački.

Dr. Antun Akšamović, v. r.
biskup đakovački.

Dr. Jeronim Mileta, v. r.
biskup šibenski i apost. admin. zadarski.

Dr. Kvirin Klement Bonefačić, v. r.
biskup splitski.

Dr. Josip Srebrnić, v. r.
biskup krčki.

Dr. Ivan Fr. Gnidovec, v. r.
biskup skopljanski.

Lajčo Budanović, v. r.
biskup, apost. adm. bački.

Miho Pušić, v. r.
biskup hvarski.

Dr. Josip M. Carević, v. r.
biskup dubrovački.

Dr. Gregor Rožman, v. r.
knez-biskup ljubljanski.

Dr. Ivan Tomažič, v. r.
knez-biskup lavantinski.

Dr. Viktor Burić, v. r.
biskup senjsko-modruški.

Pavao Butorac, v. r.
biskup kotorski.